

TURİZM İŞLETMECİLİĞİ EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ: KAZAKİSTAN-KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE KARŐILAŐTIRMASI

Dr. Öğr. Üyesi Emin ARSLAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İŐl. ve Otl. Y.O. Yiyecek ve İçecek İŐl. Bölümü
emin.arslan@gop.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Hakan KENDİR

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İŐl. ve Otl. Y.O. Turizm İŐl. ve Otl. Bölümü
hakan.kendir@gop.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Fatih TÜRKMEN

Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi
Turizm ve Gazetecilik Bölümü
turkmenfatih@hotmail.com

Öz

Mikro çapta kendi işletmesini kurma eğilimi bulunan ve aynı zamanda potansiyel birer girişimci olan turizm işletmeciliği eğitimi alan lisans öğrencileri, iyi bir girişimcilik eğitimi sonucunda sektörel açıdan farklı ve yaratıcı fikirler üretebilmektedir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, lisans düzeyinde turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğiliminin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak, Kırgızistan-Türkiye Manas ve Gaziosmanpaşa Üniversiteleri'nde turizm işletmeciliği eğitimi alan 284 lisans öğrencisi üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler frekans dağılımı, faktör analizi, güvenilirlik analizi, t testi ve ANOVA gibi bazı istatistikî metotlarla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, Kazakistan'daki öğrencilerin, Kırgızistan ve Türkiye'deki öğrencilere göre girişimcilik eğilim seviyelerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan erkek öğrencilerin girişimcilik eğilim seviyeleri kız öğrencilerden daha yüksektir. Ayrıca aile/Şahsi girişimcilik geçmişi olan öğrencilerin girişimcilik eğilim seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Girişimcilik Eğilimi, Turizm İŞletmeciliği Eğitimi, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye.

THE ENTREPRENEURSHIP TRENDS OF STUDENTS RECEIVING TOURISM MANAGEMENT EDUCATION: A COMPARISON OF KAZAKHSTAN-KYRGYZSTAN-TURKEY

Abstract

Undergraduates receiving tourism management education, who tend to set up their own operations in micro-scale and are also potential entrepreneurs, are able to produce different and creative ideas in the sector as a result of a good entrepreneurship education. In this context, the purpose of this study is to determine the entrepreneurship tendency of students who are studying tourism management at undergraduate level. For this purpose, a research was conducted on 284 undergraduate students studying at tourism management departments in International Hoca Ahmet Yesevi Turkish-Kazakh University, Kyrgyzstan-Turkey Manas University and Gaziosmanpaşa University. The data obtained from the study were analyzed with some statistical methods such as frequency distribution, factor analysis, reliability analysis,

ANOVA and t test. As a result of this research; entrepreneurial tendency of students in Kazakhstan, are over than students in Kyrgyzstan and Turkey. On the other hand, the entrepreneurship tendency level of male students is higher than girls'. It is also determined that those who have entrepreneurial backgrounds have higher level of entrepreneurial tendencies.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship Tendency, Tourism Management Education, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkey.

1. Giriş

Girişimcilik, toplumların gelişmesinde sosyo-ekonomik açıdan en temel dinamiklerden birini oluşturmaktadır. Özellikle ekonomik faaliyetler, herhangi bir toplumun gelişiminin belirlenmesinde oldukça önemli bir faktördür; bu nedenle, birçok ülke girişimciliği, ekonomik kalkınmayı yönlendirmenin bir yolu olarak teşvik etmektedir (Rao, 1985; Fuller vd. 2010: 39). Küreselleşme ile birlikte sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş yaşanması nedeniyle girişimciliğe verilen önem dünya çapında ivme kazanmıştır.

Literatürde farklı disiplinler tarafından da sıklıkla incelenen ve artık disiplinlerarası bir konu haline gelen girişimciliğin oldukça popüler bir konu olarak önem kazanmasıyla birlikte, girişimcilik eğilimine dair araştırma konuları da benzer şekilde popüler hale gelmiştir. Her yıl Avrupa Birliği tarafından yayınlanan ve girişimcilik eğilimlerini gösteren en temel verilerden olan, Avrupa girişimcilik istatistiklerine göre 2015 yılında girişimci işveren doğum oranı % 18,5 ile en yüksek Litvanya'da en düşüğe % 6,4 ile Belçika'da gerçekleşmiştir. Avrupa ortalaması ise % 10 düzeyindedir (EUROSTAT, 2018). Türkiye ise 2016 verilerine göre % 13'lük girişimci işveren doğum oranına sahiptir. Dolayısıyla girişimcilik eğilimi bakımından Türkiye, Avrupa ortalamasının üzerinde yer almaktadır (TUİK, 2018). Kazakistan ve Kırgızistan açısından girişimcilik eğilimine yönelik bu şekilde bir veri bulunmamaktadır.

Kalkınmışlık düzeyi açısından gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde diğer sektörlerle beraber turizm sektöründe de girişimciliğin finansal araçlarla desteklenmesi giderek yaygınlaşmaktadır. Özellikle küçük ölçekli yerel girişimcilerin desteklenmesine yönelik politikalara önem verilmektedir. Dünya genelinde hızla gelişen turizm sektörü genç girişimciler için oldukça cazip fırsatlar sunmaktadır. Türkiye'de KOSGEB ve İŞKUR gibi kurumlar aracılığı ile girişimciliğe destek verildiği göze çarpmaktadır. Genç girişimcilere sağlanan bu avantajlar sayesinde küçük ölçekli işletmelerin kurulabilmesi kolaylaşmaktadır. Turizm işletmeciliği lisans eğitimi almış ve girişimcilik eğilimi olan bireyler küçük finansal destekler sayesinde yiyecek-içecek işletmesi, butik otel, seyahat acentesi vb. turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler açabilmektedirler (Ulama, 2016).

Girişimcilik eğilimi ile ilgili literatür incelendiğinde Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'deki lisans düzeyinde turizm işletmeciliği eğitimi alan üniversite öğrencilerine

yönelik benzer bir çalışmaya rastlanılmamış olması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Buradan hareketle çalışmanın amacı, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak, Kırgızistan-Türkiye Manas ve Tokat Gaziosmanpaşa Üniversiteleri'nde turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesidir.

2. Literatür Taraması

Son yıllarda bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim ve gelişmeler, sosyolojik yapıda da hızlı değişimlere yol açmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak girişimcinin ve girişimciliğin ekonomik değeri ve toplum içerisindeki önemi artmıştır. Dolayısıyla bireysel yetenek temelli girişimcilik daha fazla önemsenmeye başlanmış ve bireyin bilgiye dayalı üretkenlik becerisi ön plana çıkmıştır (Arslan, 2002: 2). Bilimsel altyapı, sanatsal faaliyetler ve inovatif pazarlama tekniklerinin gelişiminde girişimciliğin önemli etkisi bulunmaktadır.

Ulusal ve uluslararası literatürde girişimcilik kavramını açıklamak için farklı tanımlar yapılmıştır. Örneğin, Kirzner'a (1973) göre girişimcilik, piyasa içerisinde ortaya çıkabilecek eksikleri, krizleri ve fırsatları tahmin ederek değerlendirmeye çalışmaktır. Hisrich ve Michael'a (1989) göre ise girişimcilik, farklı değerlerde bir şeyler yaratma sürecinde, gerekli zamanı ve gayreti harcayıp, yaşanabilecek tüm finansal, sosyal ve psikolojik riskleri hesaplayarak, maddi ve şahsi tatmin kazancı sağlamaktır. Bozkurt (1996: 5) tarafından yapılan başka bir tanımda ise girişimcilik; yaşanan çevrenin yarattığı fırsatları sezme, o sezgilerden fikirler üretme, fikirleri projelere dönüştürme, projeleri yaşama taşıma ve zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırma becerisine sahip olmaktır. Diğer bir tanıma göre ise girişimcilik; karlı fırsatların varlığı ve girişimci bireylerin varlığı arasındaki ilişki olarak ifade edilmektedir (Shane vd. 2000: 218). Öte yandan girişimcilik, 6 aşamadan oluşan bir süreçtir. Söz konusu aşamalar şunlardır (Morris, 1998: 27);

➤ **Fırsatları görmek ve tanımlamak;** girişimcinin, herhangi bir girişime/faaliyete başlayabilmesi için ilk olarak fırsatları görebilmesi, tanımlaması önem arz etmektedir.

➤ **Fikir üretmek;** girişimci önceki aşamada gördüğü ve tanımladığı fırsatları, bir fikir olarak ileri sürebilmelidir. Bu fikirler, yeni ürünler, yeni teknolojiler, yeni pazarlar vb. olabilir.

➤ **Kaynakları belirlemek;** önceki aşamada üretilen fikirlerin uygulamaya geçirilebilmesi için kaynakların neler olduğu, nereden ve nasıl temin edileceğinin belirlenmesi gerekir.

➤ **Kaynak bulmak;** girişimci, bu aşamada, daha önce tespit ettiği kaynakları temin etme yoluna gitmelidir. Girişimci, bu kaynakları temin için kredi kullanabilir, varlıklarını satabilir veya kaynağını kendi üretme yoluna gidebilir.

➤ **Fikri uygulamak ve yönetmek;** girişimci, kaynaklarını temin ettikten sonra bu aşamada artık fikrini uygulayıp, süreci ve elde edilen başarıyı hedefleri doğrultusunda izlemelidir.

➤ **Risk almak/Riske girmek;** girişimci aslında her aşamada risk almaktadır. Ancak fikrini uygulama aşamasında riskin büyük kısmını üstlenmek zorundadır.

Yukarıda açıklanan girişimcilik süreçleri gereği bireyler çoğu zaman bir girişime başlama ve risk üstlenme konusunda adım atmaya tereddüt etmektedirler. Bu noktada devreye girişimcilik eğilimi kavramı girmektedir. Girişimciler henüz girişimciliğe adım atmadan önce belli bir kademeye kadar girişimcilik eğilimi/niyeti davranışı sergilerler. Diğer bir ifadeyle, insanlar belirli tetikleyiciler (harekete geçirici faktörler) olmadan doğrudan girişimci olamazlar. Dolayısıyla, bireylerin girişimci olmadan önce davranışsal olarak önemli derecede girişimcilik eğilimi göstermeleri gerekmektedir (Koe vd. 2012). Dolayısıyla bu çalışmanın konusu da; Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak, Kırgızistan-Türkiye Manas ve Gaziosmanpaşa Üniversiteleri'nde turizm işletmeciliği alanında eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimini belirlemek ve karşılaştırmalı bir analiz yapmaktır. Bu amaçla öncelikle alan yazınında girişimcilik eğilimi ile ilgili kavramlar ele alınmış ve araştırmalar derlenerek incelenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin ve gençlerin girişimcilik eğilimini belirlemek amacıyla hem ulusal hem de uluslararası literatürde birçok çalışma bulunmaktadır (İrmiş, 2003; Wang vd., 2004; Örucü vd. 2007; Basu ve Virick, 2008; Athayde, 2009; Zhao vd., 2010; Zain vd., 2010; Yıldız vd. 2012; Yılmaz vd. 2014; Bozkurt Çetinkaya, 2014; Sanchez ve Hernandez- Sanchez, 2014; Khuong & Ann, 2016; Velásquez vd. 2018). Özellikle 2000'li yıllardan itibaren bu konu ile ilgili çalışmaların daha fazla yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu çalışmalarda birbirinden farklı bulgular elde edilmiştir. Kırgızistan'da 2003 yılında Bişkek'teki üniversite öğrencileri üzerine yapılmış olan bir çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin %66'sı gibi önemli bir kısmının mezuniyetten sonra kendi işlerini kurma eğiliminde olduğu ortaya çıkmıştır (İrmiş, 2003:148). Singapur'da üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini belirlemeyi amaçlayan başka bir çalışmanın sonuçlarına göre; cinsiyet, eğitim seviyesi ve girişimci bir aileye sahip olmak girişimciliği etkileyen faktörler olarak tespit edilmiştir, öte yandan ailenin gelir düzeyi ve etnik kökenlerin girişimcilik üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir (Wang vd. 2004).

2007 yılında Balıkesir Üniversitesi'nde yapılmış olan bir başka çalışmada öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirlenirken, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla girişimcilik eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Örucü vd. 2007: 43). Basu ve Virick (2008) tarafından ABD'deki üniversite öğrencileri üzerine yapılan

bir araştırmada, öğrencilerin almış oldukları girişimcilik dersiyle girişimcilik eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişkinin bulunduğu ve babası girişimci olan öğrencilerin olmayanlara göre daha fazla girişimci oldukları tespit edilmiştir. İngiltere-Londra'da 2009 yılında gençler üzerine yapılan bir araştırmadaki sonuçlara göre serbest meslek sahibi bir aile geçmişine sahip olanların daha fazla girişimcilik eğiliminde olduğu belirlenmiştir (Athayde, 2009: 481). Kafkas Üniversitesi'nde eğitim gören lisans öğrencileri üzerine 2012 yılında yapılmış olan bir diğer çalışmada öğrencilerin güç ve başarıya verdikleri önem arttıkça girişimcilik eğilimlerinin arttığı, geleneksellik seviyeleri arttıkça da girişimcilik eğilimlerinin azaldığı göze çarpmaktadır (Yıldız vd. 2012: 52). 2014'te Kazakistan'da Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'ndeki son sınıf öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada da, ailesinde girişimcilik geçmişi olan öğrencilerin olmayanlara göre girişimciliğe daha pozitif baktıkları tespit edilmiştir (Yılmaz vd. 2014: 21). Khuong ve Ann'ın (2016) Vietnam'daki üniversite öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, geçmişinde girişimci faaliyette bulunanların girişimcilik eğilimlerinin olumlu yönde olduğu saptanmıştır. Kolombiya, Medellin'de 879 üniversite öğrencisi üzerine yapılan bir araştırmada ise öğrencilerin girişimcilik eğilimi bakımından girişimciler, nötrler ve girişimci olmayanlar olarak 3 gruba ayrıldığı tespit edilmiştir (Velásquez vd. 2018: 96).

Özetle, literatürde yer alan çalışmalar ışığında, bireylerde girişimcilik eğiliminin cinsiyet, eğitim, ailenin girişimci geçmişe sahip olması gibi çeşitli değişkenlere göre farklılaştığı söylenilebilir. Öte yandan bireylerdeki gelenekselcilik seviyesinin de bireylerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkili olduğu ifade edilebilir.

3. Yöntem

Betimsel nitelikte yapılan bu araştırmada amaç, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak, Kırgızistan-Türkiye Manas ve Gaziosmanpaşa Üniversiteleri'nde turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H₁: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, eğitim aldıkları kuruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₂: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₃: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₄: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, aile/şahsi girişimcilik

geçmişine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, yaşadıkları yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında oluşturulan hipotezlerin test edilmesi için, bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun oluşturulması safhasında önce konuyla ilgili yapılan araştırmalarda kullanılan farklı ölçekler incelenmiş olup, Girginer ve Uçkun (2004) tarafından geliştirilen 14 maddelik girişimcilik eğilimi ölçeğinin bu çalışmada kullanılmasına karar verilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği üniversitelerdeki turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin zorunlu Türkçe dersi almalarından dolayı anket Türkçe dilinde hazırlanmıştır. Araştırmanın evrenini Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak, Kırgızistan-Türkiye Manas ile Gaziosmanpaşa Üniversiteleri'nde 2017-2018 güz yarıyılında turizm işletmeciliği eğitimi alan 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın kapsamı içerisine 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerin alınmasının nedeni olarak; bu sınıflarda bulunan öğrencilerin iş hayatını düşünmeye başlamaları, girişimcilik konusunda bilinç düzeyinin üniversiteye yeni girmiş olan öğrencilere göre yüksek olması ve bu sınıfların mezun duruma yakın olmaları sayılabilir. Toplam evren büyüklüğü yaklaşık 500 öğrenci olarak hesap edilmiştir. Örneklem büyüklüğü hesaplandığında %5 hata oranında 217 öğrenciye ulaşmanın yeterli olacağı tespit edilmiştir (Yamane, 2001: 116). Kolayda örnekleme yöntemiyle 400 öğrenciye anket dağıtılmış olup bu anketlerden 116 adedinin eksik veya hatalı doldurulduğu saptandığından değerlendirmeye tabi tutulmamıştır. Kalan 284 adet anket formu uygun bulunarak değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Araştırmada değerlendirmeye uygun bulunan 284 anket formu istatistiksel analize tabi tutulmuştur. Anket formunun birinci bölümü 13 adet demografik değişkenden oluşmaktadır. İkinci bölüm ise 14 adet girişimcilik eğilimi ifadesinden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan ifadeler "1=Hiç katılmıyorum, 2=Az Katılıyorum, 3=Orta Düzeyde Katılıyorum, 4=Çok Katılıyorum ve 5=Tamamen Katılıyorum" şeklinde olumsuzdan olumluya doğru bütün düşünceleri ölçmeye yönelik 5'li likert ölçeği şeklinde derecelendirilmiştir. Elde edilen verilere frekans dağılımı, güvenilirlik analizi, faktör analizi, t testi, ANOVA gibi analizler %5 anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiştir. Verilerin istatistikî açıdan analizine bulgular ve yorum bölümünde yer verilmiştir.

4. Bulgular ve Yorum

Verilerin analizlerinden elde edilen bulgular bu bölümde sunulmaktadır. Sırasıyla, frekans dağılımı sonuçları, faktör ve güvenilirlik analizi, ANOVA ve t testi analizlerinin sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları

Yükseköğretim Kurumu	f	%	Cinsiyet	f	%
Gaziosmanpaşa Üniv.	176	62,0	Erkek	157	55,3
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.	58	20,4	Kadın	127	44,7
Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniv.	50	17,6	Toplam	284	100,0
Toplam	284	100,0			
Yaş	f	%	Ailesinin Yaşadığı Yer	f	%
20	24	8,5	Köy	61	21,5
21	74	26,1	Kasaba	23	8,1
22	91	32,0	İlçe	88	31,0
23	54	19,0	İl Merkezi	112	39,4
24	41	14,4	Toplam	284	100,0
Toplam	284	100,0			
Sınıf	f	%	Bölüm	f	%
3. Sınıf	100	35,2	Turizm İşletmeciliği	284	100,0
4. Sınıf	184	64,8	Toplam	284	100,0
Toplam	284	100,0			
Çalışma Süresi	f	%	Baba Mesleği	f	%
Çalışmadım	21	7,4	Çalışmıyor	72	25,4
1 Yıldan Az	144	50,7	Kendine Ait İşyeri	64	22,5
1-3 Yıl	68	23,9	Kamu Sektörü	48	16,9
4-6 Yıl	51	18,0	Özel Sektör	100	35,2
Toplam	284	100,0	Toplam	284	100,0
Anne Mesleği	f	%	Ailevi/Sahsi Girişimcilik	f	%
Çalışmıyor	167	58,8	Hayır	198	69,7
Kendine Ait İşyeri	25	8,8	Evet	86	30,3
Kamu Sektörü	44	15,5	Toplam	284	100,0
Özel Sektör	48	16,9			
Toplam	284	100,0			
İleride İş Kurma İsteği			f	%	
Evet			255	89,8	
Hayır			29	10,2	
Toplam			284	100,0	
İleride İş Kurma İsteği (Evet)		f	%	İleride İş Kurma İsteği (Hayır)	
Fon Kaynağı Tercih		f	%	Çalışmak İstene Sektör	
Kişisel Birikimlerimi Kullanırım		85	29,9	Özel Sektörde Herhangi Bir İşte	
Aile ve Akrabalarım		46	16,2	Kamu Sektöründe Herhangi Bir	
Ticari Kredilerden Yararlanırım		66	23,2	Özel Sektörde Prestijli Bir İşte	
Bir veya Birkaç Ortakla Çalışırım		58	20,4	Kamu Sektöründe Prestijli Bir	
Toplam		255	89,8	Toplam	
				4	1,4
				8	2,8
				2	,7
				15	5,3
				29	10,2

Tablo 1’de araştırmaya katılanların demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları göz önünde bulundurulduğunda yükseköğretim kurumları bakımından Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nden daha fazla katılım (n=176; %62,0) olduğu görülmektedir. Cinsiyet olarak büyük çoğunluğu erkek katılımcılar (n=157; %55,3) oluşturmaktadır. Kadınların oranı ise (n=127; %44,7) erkeklerden daha azdır. Araştırmaya katılanların yaşları bakımından 22 yaşında olanların (n=91; %32,0) oranı en fazladır. Katılımcıların ailelerinin ikamet ettikleri yer açısından, il merkezinde (n=112; %39,4) ve ilçede ikamet edenler (n=88; %31,0) şeklinde yoğunlaştığı görülmektedir. Eğitim görülen sınıflara bakıldığında 4. sınıflardan daha fazla katılım (n=184; %64,8) gerçekleşmiştir. Daha önce herhangi bir işte çalışma süresi açısından 1 yıldan az çalışma deneyimi olanlar (n=144; %50,7) en yüksek oranda katılımı sağlamıştır.

Katılımcıların baba mesleklerinde özel sektör (n=100; %35,2) en yüksek orana sahiptir. Annesi çalışmayanların (n=167; %58,8) oranı ise oldukça yüksektir.

Tablo 1'deki bulgular incelendiğinde, aile/şahsi geçmişinde herhangi bir girişimcilik faaliyetinde bulunmayanların (n=198; %69,7) önemli bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan mezuniyetten sonra iş kurma isteği olanların oranının ise (n=255; %89,8) çok yüksek olduğu göze çarpmaktadır. İş kurma isteği olanların kullanmayı planladıkları fon kaynaklarına bakıldığında en yüksek oranın “kendi birikimlerimi kullanırım” (n=85; %29,9) diyenlerde olduğu görülmektedir. Mezuniyetten sonra iş kurma isteği olmayanların çalışmayı planladıkları sektör açısından en fazla “kamu sektöründe prestijli bir iş” (n=15; %5,3) diyenler en yüksek orana sahiptir.

Tablo 2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin Faktör ve Güvenilirlik Analizi Sonuçları

İFADELER	Faktör Yüklere	Özdeğer	Açıklanan Varyans %	Cronbach's Alpha
Girişimcilik Eğilimi		2,731	34,132	0,722
1- Bölüm mezunları kendi işlerini kurmak için fırsat yaratma yeteneğine sahiptirler.	,645			
2- Bölüm mezunları mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir	,636			
3- Bölüm mezunları asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır	,609			
4- Bölüm mezunları mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	,514			
5- Bölüm mezunları özel sektörde çalışmayı planlamalıdır	,581			
6- Bir işin fırsatlar sunması emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	,600			
7- Gerçekleri zorlayarak sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim	,562			
8- İnanıyorum bir konuda negatif değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm	,512			
Toplam Ölçek Güvenirliği ve Varyansı			34,132	0,722
<i>Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçüsü: KMO = 0,773;</i>				
<i>Bartlett's Küresellik Testi: $\chi^2 = 341,576$; P = 0,000</i>				

Tablo 2'de girişimcilik eğilimi ölçeğine ait faktör analizi sonuçları görülmektedir. Ölçeğin faktör yapısını ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi yapılmış ve varimax döndürme yöntemi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, faktör yükü 0,3'ün altında olduğundan dolayı ölçeğin genel yapısını bozan 6 adet ifade ölçekten çıkarılmıştır. Daha sonra faktör çözümünün açıklayıcılığı incelendiğinde kalan 8 maddenin tek boyutlu faktör çözümünün toplam varyansın %34,132'sini açıklayabildiği görülmektedir. Sosyal bilimlerde faktör analizinde açıklanan varyans oranının tek faktörlü ölçeklerde %30'un üzerinde olması yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2008: 125). Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonucuna bakıldığında 0,773 değeri iyi bir değer olarak kabul edilebilir. Eroğlu'na (2009:322) göre KMO değerleri ve yorumları şu şekilde belirtilmiştir: 0,50'nin altı değer kabul edilemez, 0,50 değer zayıf, 0,60 değer orta, 0,70 değer

iyi, 0,80 değer çok iyi ve 0,90 değer mükemmeldir. Bartlett küresellik testi sonucuna göre de Sig. 0,000 ($p < 0,05$) çıkması bu araştırmadaki ifadelerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla tablo 2’deki faktör analizi sonuçları incelendiğinde ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlandığı görülmektedir.

Girişimcilik eğilimi ölçeğinin güvenirlik katsayısı Alpha (α)=0,722 olarak tespit edilmiştir. Alpha katsayısının $0,60 \leq \alpha < 0,80$ arasında olması ölçeğin oldukça güvenilir olduğuna, katsayının $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arasında olması ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Akgül vd. 2005: 436; Kayış, 2009: 405). Dolayısıyla araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeğin güvenirlik düzeyinin iyi olduğu söylenilebilir.

Tablo 3. Katılımcıların Girişimcilik Eğilimi İfadelerine Ait Ortalama Değerleri

Girişimcilik Eğilimi İfadeleri	f	Ort.	s.s.
1- Bölüm mezunları kendi işlerini kurmak için fırsat yaratma yeteneğine sahiptirler.	284	3,26	1,12
2- Bölüm mezunları mutlaka kendi işlerini kurmayı hedeflemelidir	284	3,34	1,03
3- Bölüm mezunları asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır	284	2,59	1,32
4- Bölüm mezunları mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.	284	3,45	1,04
5- Bölüm mezunları özel sektörde çalışmayı planlamalıdır	284	3,40	1,07
6- Bir işin fırsatlar sunması emniyetli ve garantili olmasından daha önemlidir.	284	3,31	1,20
7- Gerçekleri zorlayarak sezgiye ve hayallere dayalı hareket etmeyi tercih ederim	284	3,44	1,13
8- İnanığım bir konuda negatif değerlendirmeye maruz kalma pahasına karar veririm	284	3,41	1,07
Genel Ortalama	284	3,27	1,12

Tablo 3’te araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimi ölçeği ifadelerine verdikleri cevapların ortalama değerleri görülmektedir. Buna göre girişimcilik eğilimi ölçeğinde $\bar{x} = 3,45$ ile “Bölüm mezunları mutlaka girişimci olmaya odaklanmalıdır.” ifadesi en yüksek ortalama puana sahip olmuştur.

Öte yandan girişimcilik eğilimi ölçeğinde $\bar{x} = 2,59$ ile “Bölüm mezunları asla kamu sektöründe çalışmayı planlamamalıdır” ifadesi en düşük ortalama puana sahip olmuştur. Genel ortalama ise $\bar{x} = 3,27$ puan olarak gerçekleşmiştir. Buna göre katılımcıların girişimcilik eğilimi puanları ortalamasının (3 puan) biraz üzerinde gerçekleşmiştir. Ayrıca araştırmada fark testlerine geçmeden önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine dair çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakılmıştır.

Tablo 4. Bağımsız ve Bağımlı Değişkenlere İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

Değişkenler	N	Çarpıklık (Skewness)	Std. Hata (Çarpıklık)	Basıklık (Kurtosis)	Std. Hata (Basıklık)
Okul	284	,956	,145	-,671	,288
Cinsiyet	284	,214	,145	-1,968	,288
Sınıf	284	-,623	,145	-1,624	,288
Faaliyet	284	,863	,145	-1,264	,288
Yaşanılan Yer	284	,624	,145	-1,068	,288
GE1	284	-,078	,145	-,715	,288
GE2	284	-,232	,145	-,405	,288
GE3	284	,297	,145	-1,047	,288
GE4	284	-,152	,145	-,537	,288
GE5	284	-,264	,145	-,356	,288
GE6	284	-,379	,145	-,659	,288
GE7	284	-,171	,145	-,880	,288
GE8	284	-,368	,145	-,372	,288

Not: GE “Girişimcilik Eğilimi”

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine yönelik analiz sonuçları Tablo 4’te yer almaktadır. Tabachnick ve Fidell (2013)’e göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 arasında olması verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret etmektedir. Analiz sonucunda ortaya çıkan katsayıların ± 2 arasında olduğu görülmektedir. Buna göre bağımlı ve bağımsız değişkenlere ait verilerin normal dağılım gösterdiği söylenilebilir.

Tablo 5. Girişimcilik Eğiliminin Eğitim Alınan Kuruma Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Eğitim Kurumu	n	\bar{X}	s.s.	F	p	Scheffe
	Gaziosmanpaşa (1)	176	3,20	,690			
	Manas (2)	58	3,22	,540	8,601	,000*	1-3
	Ahmet Yesevi (3)	50	3,62	,550			2-3

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Tablo 5’te araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimlerinin eğitim aldıkları kuruma göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin eğitim aldıkları kuruma göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu farklılığın hangi gruplar arasından kaynaklandığını tespit etmek için, post-hoc testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Bunun sebebi karşılaştırma yapılan grupların örneklem sayılarının eşit olmamasıdır.

Tablo 5 incelendiğinde, Ahmet Yesevi (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak) Üniversitesi’nde turizm işletmeciliği eğitimi gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin Manas (Kırgızistan-Türkiye Manas) ve Gaziosmanpaşa Üniversiteleri’ndeki öğrencilere göre

ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Ahmet Yesevi (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak) Üniversitesi öğrencilerinin daha fazla girişimcilik eğilimi gösterdikleri söylenilebilir. Ortaya çıkan bu sonuca göre, “H₁: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, eğitim aldıkları kuruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 6. Girişimcilik Eğiliminin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	\bar{X}	s.s.	t	p
	Erkek	157	3,34	,710	1,978	,049*
	Kadın	127	3,19	,577		

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Tablo 6’da araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t testi sonuçları yer almaktadır. Ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kadın öğrencilere göre ortalama puan bazında daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla girişimcilik eğilimi sergiledikleri söylenilebilir. Buna göre, “H₂: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 7. Girişimcilik Eğiliminin Sınıfa Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Sınıf	n	\bar{X}	s.s.	t	p
	3. Sınıf	100	3,19	,653	-1,604	,110
	4. Sınıf	184	3,32	,659		

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Tablo 7’de araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimlerinin eğitim görülen sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t testi sonuçları yer almaktadır. Ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde eğitim görülen sınıf düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla, “H₃: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, öğrenim gördükleri sınıfa göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmemiştir.

Tablo 8. Girişimcilik Eğiliminin Girişimcilik Geçmişine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek	Faaliyet	n	\bar{X}	s.s.	t	p
	Hayır	198	3,20	,623	-3,014	,003**
	Evet	86	3,45	,706		

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Tablo 8’de araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimlerinin girişimcilik geçmişlerine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan t testi sonuçları yer almaktadır. Ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinde girişimcilik geçmişlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde, girişimcilik geçmişi olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin girişimcilik geçmişi olmayan öğrencilere göre ortalama puan bazında daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla girişimcilik geçmişi olan öğrencilerin olmayan öğrencilere göre daha fazla girişimcilik eğilimi sergiledikleri söylenilebilir. Bu sonuçlara göre, “H₄: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, aile/şahsi girişimcilik geçmişine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 9. Girişimcilik Eğiliminin Yaşanılan Yere Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek	Yaşanılan Yer	n	\bar{X}	s.s.	F	p	Scheffe
	Köy	61	3,28	,560	,310	,818	-----
	Kasaba	23	3,15	,647			
	İlçe	88	3,30	,694			
	İl Merkezi	112	3,27	,687			

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Tablo 9’da araştırmaya katılanların girişimcilik eğilimlerinin yaşadıkları yere göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan ANOVA testi sonuçları yer almaktadır. Ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin yaşadıkları yere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, “H₅: Araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimleri, yaşadıkları yere göre anlamlı bir farklılık göstermektedir” hipotezi kabul edilmemiştir.

5. Sonuç ve Öneriler

Turizm işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak, Kırgızistan-Türkiye Manas ve Gaziosmanpaşa Üniversiteleri’nden elde edilen bulgulara bakılacak olursa, ilk olarak araştırmaya katılan öğrencilerin girişimcilik eğilimi seviyelerinin

ortalamanın biraz üzerinde olduğu göze çarpmaktadır. Kazakistan'daki öğrencilerin Türkiye'deki ve Kırgızistan'daki öğrencilere göre girişimcilik eğilimi seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya benzer bir bulgu da 2014 yılında Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi'nde eğitim gören son sınıf öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada elde edilmiştir. Buna göre Kazakistan'daki öğrencilerin %62'si mezun olduktan sonra girişimci olmayı düşünmektedir. İlgili araştırmaya göre bu düşüncenin temelinde, "Eğitimi iş yaşantısına aktarabilme, kendini kanıtlama ve başarılı olma arzusunun, öğrencileri girişimciliğe yönelten etmenlerin başında geldiği" yatmaktadır (Yılmaz vd. 2014: 22). Nitekim, 2003 yılında Kırgızistan'da işletme eğitimi alan son sınıf lisans öğrencileri üzerine yapılan farklı bir çalışmada da, Kırgızistan'da kamu sektöründe çalışmanın düşük getirili olması sebebiyle girişimcilik eğiliminin yüksek olduğu belirlenmiştir (İrmiş, 2003: 136). Dolayısıyla literatürde, bu araştırmada elde edilen bulguyu açıklayıcı nitelikte araştırmaların olduğu görülmektedir.

Bu araştırmadaki dikkat çeken bulgulardan bir diğeri ise katılımcıların cinsiyetlerine göre girişimcilik eğilimi seviyelerinin farklılık göstermesidir. Erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimi seviyesinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Farklı araştırmalarda da (Wang vd. 2004; Örucü vd. 2007) buna benzer bulgular elde edilmiştir. Söz konusu çalışmalarda da erkeklerin girişimcilik seviyeleri kadınlara göre daha yüksek olarak gerçekleşmiştir. Bunun sebebi, erkeklerin iş hayatında daha erken yer alma ve maddi güç elde etme kaygısı olarak açıklanabilir.

Bir diğer önemli bulgu ise ailesinde veya kendi geçmişinde herhangi bir girişimcilik faaliyeti olan katılımcılarla, geçmişinde girişimcilik faaliyeti olmayan katılımcıların girişimcilik eğilimi seviyeleri arasında anlamlı bir farkın olmasıdır. Buna göre girişimcilik geçmişi olanların girişimcilik seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Farklı araştırmalarda da (Wang vd. 2004; Basu ve Virick, 2008; Athayde, 2009: 481; Khuong ve Ann'ın 2016) bu sonucu destekler nitelikteki bulgular elde edilmiştir. Bunun sebebi olarak ailesinde ve kendisinde girişimcilik geçmişi olanların daha fazla risk alabilme cesaretlerinin olduğu şeklinde bir yorum yapılabilir.

Sonuç olarak çalışmanın bulguları ışığında şu öneriler geliştirilmiştir:

Turizm sektörü dünya genelinde önemini hızla arttırmaktadır. Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye dünya turizmi pastasından daha fazla pay almak istiyorlarsa sektördeki girişimlerin ve girişimcilerin sayısını mutlaka arttırmalıdır. Özellikle uygulama ağırlıklı eğitim alan turizm işletmeciliği lisans öğrencileri, mezuniyet sonrası teşvik ve destekler sayesinde yiyecek-içecek

işletmesi, butik otel, seyahat acentesi vb. turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler açabildiklerinden, bu konuda ilgili kurumların daha somut adımlar atması gerekmektedir.

Öte yandan her üç ülke, turizm sektöründeki girişimlerin en doğru ve karlı sonucu verebilmesi için potansiyel girişimcileri iyi belirlemeli ve onları teşvik edebilmelidir. Dolayısıyla turizm sektörü açısından potansiyel girişimci olabilecek üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin ölçülmesi bu açıdan çok önemlidir. Öğrencilerin dönem dönem girişimcilik eğilimlerinin belirlenmesi, eksik kalınan noktaların tespit edilmesi ve cesaretlendirici birtakım adımların atılması gerekmektedir. Örneğin, üniversitelerde teorik olarak verilen girişimcilik derslerinin, sadece teorik olarak değil aynı zamanda uygulamaya dönük olarak verilmesi bu açıdan faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Akgül, A. ve Çevik, O. (2005). İstatistiksel Analiz Teknikleri “SPSS’te İşletme Yönetimi Uygulamaları”. Ankara: Emek Ofset.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. Doğu Üniversitesi Dergisi 6: 1-11.
- Athayde, R. (2009). Measuring Enterprise Potential in Young People. *Entrepreneurship Theory and Practice* 33(2): 481-500.
- Basu, A. ve Virick, M. (2008). Assessing Entrepreneurial Intentions Amongst Students: A Comparative Study. *Paper presented at 12th Annual Meeting of the National Collegiate Inventors and Innovators Alliance*. Dallas, USA.
- Bozkurt, R. (1996). Girişimci Profili Üzerine Değerlendirmeler. Dünya Gazetesi, 14 Kasım 1996.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. (2014). Planlanmış Davranışlar Teorisi Çerçevesinde Öğrencilerin Girişimci Olma Niyetlerinin İncelenmesi. *Journal of Economic Research*, 3(1): 27-47 .
- Büyüköztürk, Ş. (2008). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Eroğlu, A. (2009). Faktör Analizi. Şeref Kalaycı (Ed.), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri içinde (ss. 321-331) Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- EUROSTAT (European Statistical System), (2018). Employer Enterprise Birth Rates Indicators, [URL]: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics/entrepreneurship/indicators> (Erişim Tarihi: 07.03.2018).
- Fuller, B. K., Spears, M. C. ve Parker, D. F. (2010). Entrepreneurial Tendencies: Evidence From China And India. *International Journal Of Management And Marketing Research* 3(3): 39-52.
- Girginer, N. ve Uçkun, N. (2004). İşletmecilik Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Girişimciliğe Bakış Açıkları: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi Bildiriler Kitabı. 25-26 Kasım, Eskişehir, 783-795.
- Hirsch, R. ve Michael, P. (1989). *Entrepreneurship: Starting, Developing and Managing A New Enterprise*. 2nd Edition. United States of America: Irwin Inc.
- İrmiş, A. (2003). Kırgızistan Bişkek’teki Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Yapılan Bir Çalışma. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi* 3(5): 136-152.
- Kayış, A. (2009). Güvenilirlik Analizi. Şeref Kalaycı (Ed.), SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri içinde (ss. 403-419). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Khuong, M.N. ve Ann, N.H. (2016). The Factors of Affecting Entrepreneurial Intention of the Students of Vietnam National University- A Mediation Analysis of Perception toward Entrepreneurship. *Journal of Economics, Business and Management*, 4(2): 104-111.
- Kirzner, I. M. (1973). *Competition and Entrepreneurship*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Koe, W-L., Sa’ari, J. R., Majid, I. A. ve Ismail, K. (2012). Determinants of Entrepreneurial Intention of Millennial Generation. *Procedia- Social and Behavioral Sciences* 40: 197-208.
- Morris, M. (1998). *Entrepreneurial Intensity: Sustainable Advantages for Individuals, Organizations and Societies*. Westport CT: Quorum Books.
- Örücü, E., Kılıç, R. ve Yılmaz, Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Faktörlerin Etkisi Üzerine Bir Uygulama. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi 2(2): 27-47.

- Rao, V. (1985). The Entrepreneurial Orientation Inventory: Measuring The Locus Of Control. Leonard David Goodstein ve J William Pfeiffer (Ed.), The 1985 Annual: Developing Human Resources içinde (ss. 129-135). San Diego, California: University Associates.
- Sánchez, J.C., ve Hernández-Sánchez, B.R. (2014). Gender, Personel Traits, Entrepreneurial Intentions. Business and Manangement Research, 3(1): 31-40.
- Shane, S. ve Venkataraman, S. (2000). The Promise of Entrepreneurship as a Field Of Research. Academy of Management Review 25(1): 217-226.
- Tabachnick, B. ve Fidell, L. (2013). Using multivariate statistics (Sixth edition). United States: Pearson Education.
- TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu), (2018). Girişimcilik İstatistikleri. [URL]: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27845> (Erişim Tarihi: 07.03.2018).
- Ulama, Ş. (2016). Turizm Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya Üniversitesi Örneği. International Conference On Eurasian Economies, Kavospar, Hungary.
- Velásquez, J.A.T., Arias, A.V., Hernández, J.B., Díez-Echavarría, L.F., Marín, M.L.U., Pérez, F.O.M. (2018). Competing Models Of Entrepreneurial Intentions in university students as from Systemic Entrepreneurship Intention Model: a case study. Cuadernos de Gestión 18 (2): 95-114.
- Wang, C. ve Wong, P-K. (2004). Entrepreneurial Interest of University Students in Singapore. Technovation 24(2): 163-72.
- Yamane, T. (2001). Temel Örnekleme Yöntemleri, (1. Baskı). Çev. Alptekin Esin, Akif Bakır, Celal Aydın ve Esen Gürbüzel. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Yıldız, S. ve Kapu, H. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Bireysel Değerleri İle Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki: Kafkas Üniversitesi'nde Bir Araştırma. Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 3(3): 39-66.
- Yılmaz, Y., Seydinbekuli, A. D. ve Abishov, N. (2014). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinde Ailesel Özelliklerin Etkisi: Ahmet Yesevi Uluslararası Türk- Kazak Üniversitesinde Bir Alan Araştırması. Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi 5: 11-24.
- Zain, Z.M., Akram, A.M., ve Ghani, E.K. (2010). Entrepreneurial Intention Among Malaysian Business Students. Canadian Social Science, 6(3): 34-44
- Zhao, H., Seibert, S.E. ve Lumpkin, G.T. (2010). The Relationship of Personality to Entrepreneurial Intentions and Performance: A Meta-Analytic Review. Journal of Management 36: 381-404.